د لوی اختر او قربانۍ فضایل او مسایل

لیکوال

مفتي عبدالروف

Ketabton.com

AHMAD SCAN 2580230

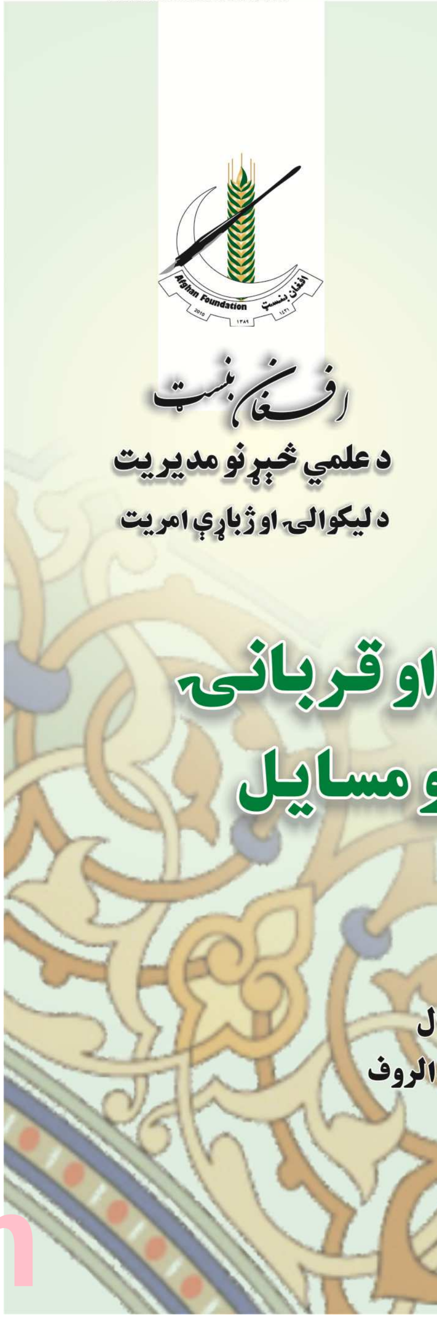

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړنې:

د کتاب نوم: د لوی اختر او قربانۍ فضایل او مسایل
لیکوال: مفتي عبدالروف
کمپوز او ډیزاین: محمد قاسم
خپرندوی: د افغان بنسټ د نشراتو مدیریت
چاپلړ: دویم
د چاپ شمېر: ۵۰۰۰ ټوکه

د کتاب ټول حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

سرلیک	مخګڼه
د دویم چاپ په اړه د خپرندویې ټولنې یادښت	و
د سریزې پر ځای د خپرندویې ټولنې یادښت	ي
قرباني د قرآن په رڼا کې	۱
قرباني د سنتو په رڼا کې	۲
قرباني او د صحابه وو عمل	۳
د قربانۍ تاریخ	۳
د محمدي امت ځانګړتیا	۴
د قربانۍ ستره پېښه او ابراهیمي سنت	۵
د حضرت اسماعیل ؑ پر ځای د پسه حلالول	۷
ابراهیمي یاد	۸
اسلامي یاد	۸
حاجیان او غیر حاجیان د قربانۍ په مسئله کې یو ډول دي	۹
ایا قرباني اقتصادي زیان دی؟	۱۰
د اختر او قربانۍ فضایل او مسایل	۱۱
د اخترونو مشروعیت	۱۱
د ذوالحجې د لومړیو لسو ورځو فضیلت	۱۲
د لوی اختر په ورځ تر ټولو غوره عمل	۱۴
د تشریق تکبیرونه	۱۴
د لوی اختر د ورځې سنت کارونه	۱۵
د اختر د لمانځه لپاره اذان او اقامت نشته	۱۶
د اختر د لمانځه ترتیب	۱۶
د اختر خطبه	۱۷
د اختر په ورځ نفلي لمونځ	۱۷
د قربانۍ تعریف	۱۷
د قربانۍ مشروعیت	۱۸
د قربانۍ حکم	۱۸
د قربانۍ حکمیت او فلسفه	۱۹
د قربانۍ حقیقت او ارزښت	۱۹
د قربانۍ فضیلت	۲۰
د قربانۍ پر پرېښولو وعید	۲۰
د قربانۍ نصاب	۲۱
د نصاب تعریف	۲۱
قرباني پر چا واجبېږي	۲۱
د قربانۍ ورځې	۲۴
د قربانۍ پر ځای صدقه او خیرات کول	۲۴
د قربانۍ د حلالولو وخت	۲۵
د قربانۍ د حلالولو مستحب وخت	۲۵
د حلالولو سنت طریقه	۲۶
تر حلالولو مخکې اداب	۲۷
د قربانۍ نیت	۲۸
تر حلالولو مخکې دعا	۲۸
تر حلالولو وروسته دعا	۲۸
د قربانۍ څاروی	۲۹
د قربانۍ د څاروي عمر	۲۹
هغه څاروي چې قرباني کول یې غوره دي	۳۰
هغه څاروي چې قرباني کول یې روا دي خو غوره نه دي	۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه عیب لرونکي څاروي چې د قربانۍ وړ نه دي................. ۳۱
پــه قربــانۍ کــې د گــډون مســئلې..................... ۳۲
پــه قربــانۍ کــې نیابــت......................... ۳۴
د وفـات شـوي کـس لپـاره قربـاني کـول.............. ۳۴
د قربـــانۍ غوښـــه............................... ۳۵
د قربانۍ د غوښې د وېش مستحبه طریقـه............ ۳۶
د قربـانۍ څـرمن (پوسـت).......................... ۳۷

د دویم چاپ په اړه د خپرندویې ټولنې یادښت

دالله تعالی له ستاینې او پر خوږنبي محمد مصطفی صلی الله علیـه وسلم د درود ویلو څخه وروستـه مـوږ دالله تعـالی ډېر شکر پـر ځـای کوو، چې یو ځل بیا یې د دې جوگه وگرځولو چې د خپل درانـه ملت چوپړ ته دهغوی دیوې سترې فریضې دښـه پرځـای راوړلـو پـه خاطر داعلمي ټولگـه وړانـدې کړو، قرباني مـوږ او تاسـې تـه دحضرت ابـو الانبیاء ابراهیم خلیل الله علیه السلام یاد را پـه زړه کـوي ،کـوم چې دحق دشجره طوبی حیثیت لري او دنړۍ واړه اسماني دینونه دهغه پر لور خپل نسبت یو لوی ویاړ گڼي،او دا خبره یوستر حقیقت هم دی؛ خو چې په رښتینې توگه د دلیل له مخې ثابته شي، یهودو به دعوی کولـه،چې د ابـراهیم علیـه السـلام د دیـن تعلیمـات زمـوږ پـه څیـر وو، مسیحیانو به دعوی لرله چې دهغه مبارک د دین لارښوونې زموږ دین ته ورته وي،او مسلمانان عقیده لري چې اصل میرا ث یې خپل لمسي سیدالکونین والثقلین محمد رسول الله صلی الله علیـه وسلم ته پاته دی،چې دواړه مبارکان په څیره،صورت اوسیرت کې یوشان وو.

د نړۍ دا قـانون دی چې کـوم سړی د چا دمیـراث دعـوی لـري بایـد دلیل ورسره وي،دبېلگې په توگه که دنسب دعوی ولري باید په هغه کورنۍ کې زیږیدلې وي دکومې چې دعـوی لري، پـه کـور یـې یـا پـر ځمکه یې دوراثت دعوی ولـري بایـد سمدستي دهغـه ذوالیـد ثابـت وي، یا یې څېره (قیـافه) پیـژندونکي گـواهي ورکړي، یـا یـې کـړه وړه دهغه پلار په څیر وي، د هغـه پـر لار روان وي او د هغـه طریقـې یـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوندۍ ساتلي وي، یا عرفي قباله ولري یا شرعي کوم لیکلې دلیل ولري؛ څو خپله دعوی پرې ثبوت ته ورسوي؛ نو اوس ګورو چې پورته درې اسمانې دینونو کې کوم یو رښتینې دی؟

د رسولانو پلار حضرت ابراهیم خلیل الله علیه السلام کعبه جوړه کړه، هغه یې پاکه ساتله عبادت یې په کې کاوه، طواف یې ورځنې کاوه، دحج اعلان یې دالله جل جلاله په امر دټولې نړۍ انسانانو ته کړی دی، بختورو ورته دسوبتیا ډاډ ورکړی دی، په همدغه مکه کې یې خپله کورنۍ (حضرت اسماعیل او دهغه مور مبارکه حضرت هاجر سلام الله علیهما) پرېښوده، او دمقام ابراهیم علیه السلام په نامه ځای هم په همدغه کعبه شریفه کې دی، هلته د زمزم کوهی (څاه) هم دهغه دخبره منونکي زوی دقدم وهلو او خاپوړو وخت رایادوي، دصفا او مروا غونډۍ همهلته دهغه د بي بي مبارکې یاد راپه زړه کوي، هغه مبارک ځان سنت کړی وو، اوس داټول کارونه یوازې او یوازې د مسلمانانو ذوالید او په کې پاتې دي، چې نور ادیان یې سوچ هم نه شي کولای او د ابراهیمي ملت رښتینی وارث حضرت محمد صلی الله علیه وسلم همدغه مکه او دابراهیم علیه السلام په اولاده کې زیږیدلی دی؛ نو له دې دلائلو په ډاګه شوه چې مسلمانان په خپله دعوی کې رښتیني او په خپله ژمنه ترقیامته ولاړ او پوره کولو ته یې ژمن دي او په دې لار کې هرې سربښندنې ته په ورین تندې ښه راغلاست وایي. پاتې شوه شرعي قباله؛ نو دا خبره په ډاګه ده چې تورات، انجیل او قرآن کریم ټول دهغه مبارک شخه وروسته نازل شوي دي، خو له قرآن پرته هیڅ کتاب دا نص نه لري چې ابراهیم علیه السلام یهودي یا نصراني وو، په داسي حال کې چې قرآن کریم په ډاګه وایي: مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلاَ نَصْرَانِيًّا

وَلَكِن كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُواْ وَاللّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾[1]

ژباړه: حضرت ابراهیم علیه السلام نه یهودي وو، نه مسیحي وو، بلکې (له زړه نه) د هر باطل څخه دحق په لور تلونکی وو، مسلمان وو او هغه له مشرکانو څخه نه وو، بیشکه هغه کسان دابرهیمي ملت د دعوې حق لري، چې په لار یې تللي وي، او دارسول (حضرت محمد صلی الله علیه وسلم) او هغه کسان چې ایمان یې راوړی دی، او الله تعالی دایمان لرونکو سره مینه (پیرزو) کوونکی دی.

په داسې حال کې چې نننۍ مسیحي نړۍ د توحید عقیده پرېښې ده، پر شرک او بت پرستۍ کلک ولاړ دي، خپلو کلیساوو کې یې دحضرت عیسی او حضرت مریم علیهما السلام غیر اخلاقي او بربنډ انځورونه ځړولي دي او دالله تعالی بندګي پرځای پاتې ده، دهغو بتانو بندګي کوي او اکثره یې ملحد او بي دینه دي چې هرڅه پرته د حلال او حرام له توپیره خوري او د دین سره سروکار نه لري، پاتې شو یهودان، هغوی له دین څخه زیات قومیت او اقتصادي واکمنۍ، پر میډیا قبضې او که په روا وي که په ناروا، په قانون وي او که په ظلم او تیري خپلو شومو پایلو ته د رسیدلو لیوني دي او په دې لار کې تل د دین قرباني ورکوي او خپل اهداف پرې مخکې کوي؛ نو یوازې مسلمانان پاتې شول او په مسلمانانوکې افغانان هغه حیثیت

---

[1] سورة الاعمران ۲۷ - ۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري،چې تل یې داسلامي امت په امامت کې په علمي او عملي ډګر خپله دنده له هرچا دمخه په ړومبۍ کرښه کې سرته رسولې.
باید پر دې پوه شو چې افغان بنسټ دملت دخدمت لپاره ملا تړلې او هر هغه لور ته ګام اخلي چې ددې خوار او کړېدلي ملت ګټه په کې ګوري، دا چې داسلام سپېڅلی دین دهر افغان په خټه کې اغېړل شوی او ددې دروند ملت دوینې او غوښې برخه ګرځېدلې او اړیکه یې ورسره په هیڅ حال کې نه شلېدونکې ده،افغان بنسټ وپتییله چې دقربانۍ د تاریخي شالید ،فقهي احکامو، داخترونوفضیلت او مشـــروعیت او داســـلامي امـــت دنـــورو امتونـــو ســـره د تـــوپیر اونورو...ځینو هغه مسائلو په هکله چې په ورځني ژوند کې ورسره کله نا کله مخ کېږو د ټولګې دویم ځلي چاپ بشپړ او یو ځل بیا وړاندې کړي؛ څو ګران هیوادوال او ددین مینه لرونکي ترې ګټه واخلي، الله جل جلاله دې وکړي چې موږ په رښتیا هم دملت ددیني او دنیوي ستونزو درمل وګرځو او دالله تعالی مخلوق ته ګټه ورسوو.

په اسلامي مینه
د افغان بنسټ د نشراتو څانګه
خوشحال خان مېنه، کابل
۲۰، تله، ۱۳۹۱هـ ل

د سریزې پر ځای د خپرندویې ټولنې یادښت

حامداً و مصلیاً وبعد:

د افغانستان مسلمان ولس چې د راز راز قربانیو شاهد دی، د لوی اختر او حج قربانۍ هم ورته ډېر ارزښت لري ؛ نو له دې کبله د افغان بنسټ د علمي څېړنو مدیریت وپتیله چې په دې اړوند یوه لنډه ټولګه وړاندې کړي.

دا چې قرباني (اختری) یو ابراهیمي یادګار، د اللهﷻ په لار کې یو ډول سربښندنه، د اللهﷻ د منني اداء کول او د اسلام د ډېرو مهمو نښو څخه ده چې یادونه یې په ډېرو ایاتونو او حدیثونو کې شوې ده.

اللهﷻ دې ټولو ملګرو او په ځانګړې توګه مفتي صاحب عبدالروف ته اجر ورکړي، چې په لنډ وخت کې یې دغه رساله راټوله او بیا د نشراتو مدیر احمد فیصل صاحب د چاپ په ګاڼه وپسولله.

درنښت

د افغان بنسټ د علمي څېړنو مدیریت

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرباني د قران په رڼا کې:

۱. ﴿لَن يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلاَ دِمَاؤُهَا وَلَكِن يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنكُمْ﴾ (۱)

ژباړه: نه د هغو غوښې الله ﷻ ته رسېږي او نه يې وينې، خو هغه ته ستاسې ځان ساتنه (تقوا) رسېږي.

۲. ﴿وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّن شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ﴾ (۲)

ژباړه : او د (قربانۍ) اوښان موږ ستاسې لپاره د الله ﷻ شعايرو کې شامل کړي دي په هغو کې ستاسې لپاره ښېګڼه ده.

۳. ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴾ (۳)

ژباړه: نو خپل رب ته لمونځ وکړه او قرباني وکړه.

ابن کثير رحمه الله له مفسرينو صحابه کرامو، تابعينو لکه حضرت عبدالله ابن عباس رضي الله عنه ، عطاء ، مجاهد ، عکرمه او حسن بصري رحمه الله څخه روايت کړی دی چې د (وَانْحَرْ)کليمې معنی قرباني ده . (٤)

(۱) د حج سورت ۳۷ ايت .
(۲) د حج سورت ۳٦ ايت .
(۳) د کوثر سورت ۲ ايت.
(٤) ابن کثير، سورة الکوثر، آية ۲.

قرباني د سنتو په رڼا کې:

۱. (عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ يُضَحِّي) (۱)

ژباړه: حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه وايي چې رسول الله ﷺ په مدينه منوره کې لس کلونه تېر کړل او هر کال به يې قرباني کوله.

۲. (عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَمَّى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا.) (۲)

ژباړه: له انس رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ دوه ښکرونه لرونکي، سپينوالي او توروالي ته مايل پسونه په خپل لاسونو قرباني کړل، د حلالولو پر مهال يې (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) وويل او خپله پښه يې د هغه پر غاړه اېښې وه.

(عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قُلْتُ أَوْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الأَضَاحِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا مَا لَنَا مِنْهَا قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالصُّوفُ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الصُّوفِ حَسَنَةٌ) (۳)

ژباړه: حضرت زيد بن ارقم وايي: چې صحابه وو له پېغمبر ﷺ څخه د قربانۍ د حقيقت په اړه پوښتنه وکړه پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمايل : (دا ستاسو د پلار حضرت ابراهيم عليه السلام سنت دی) صحابه وو وپوښتل : (آيا نو په دغه قربانۍ کې موږ ته هم ثواب

(۱) ترمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحديث: ۱۵۰۷
(۲) بخاری: باب تکبير عند الذبح، رقم الحديث ۵۲۴۵
(۳) سنن ابن ماجه: باب ثواب الاضحيه، رقم الحديث ۳۱۲۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

رارسیږي؟) پیغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل : (هو ، د قربانۍ د حیوان د هر وېښته په بدل کې تاسو ته یوه نېکي لیکل کیږي) صحابه وو بیا وپوښتل: (د وړیو هم دومره اجر دی؟) پیغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (هو، د وړیو هم دغه حساب دی، د هر وېښته په بدل کې یوه نېکي ورکول کېږي)

قرباني او د صحابه وو رضي الله عنهم عمل:

(وَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلٍ قَالَ كُنَّا نُسَمِّنُ الأُضْحِيَّةَ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ يُسَمِّنُونَ) [1]

ژباړه: ابو امامه وايي: موږ او ټولو مسلمانانو به په مدینه کې خپلې قربانۍ ښې چاغولې او بیا به مو حلالولې.

د قربانۍ تاریخ :

الله ﷻ ته د نږدېوالي حاصلولو په موخه د څاروي حلالول له هغه مهاله پیل شوې چې حضرت ادم عليه السلام دې نړۍ ته راغلی په لومړي ځل د حضرت ادم عليه السلام دوو زامنو هابیل او قابیل قرباني کړې ده ، الله ﷻ دغه پېښه په قران کریم کې هم یاده کړې ده (إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا) [2] کله چې دغو دواړو (د الله ﷻ لپاره) قرباني وړاندې کړه .

ابن کثیر رحمه الله د دې ایت تر سرلیک لاندې د حضرت ابن عباس رضي الله عنه

(١) بخاري: کتاب الاضحیه.
(٢) د مائدې سورت ٢٧ ایت .

څخه روایت کړی وایي : (هابیل یو پسه او قابیل څه غنم د قربانۍ په موخه الله ﷻ ته وړاندې کړل ، د الله ﷻ د امر سره سم د اسمان څخه اور را کښته شو ، د هابیل قرباني یې وسوزوله او د قابیل قرباني (غنم) پر ځای پاته شول ، د مخکینیو پیغمبرانو پر مهال چې کومه قرباني او صدقه به قبلېده ، د اسمان څخه به اور را کښته کېدی او قبوله شوې قرباني او صدقه به یې سوزوله ، او کومه قرباني او صدقه چې به نه وه قبوله شوې هغه به پر خپل ځای پاته کېدله . [1]

د محمدي امت ځانګړتیا:

پخوا به چې مسلمانانو کوم مال د ولجې په توګه ونیوه هغه به هم د قبلېدو په صورت کې په اسماني اور سوزېده ، خو دا د حضرت محمد ﷺ پر امت د الله ﷻ مهرباني ده چې د قربانۍ غوښه او د غنیمت مالونه یې دوی ته حلال کړي دي ، یوه ورځ حضرت محمد ﷺ پر ځان د الله ﷻ د نعمتونو یادونه کوله وې فرمایل :(وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ) او ما ته ولجې حلال شوي دي ، یعنې زما امت ته الله ﷻ د غنیمت مالونه حلال کړي دي .

د حضرت محمد ﷺ په وخت کې چې کومو خلکو اسلام ته غاړه نه ایښوده نو هغو به ویل چې د مخکینیو پیغمبرانو په وختونو کې به چې کله صدقې او قربانۍ قبولې شوې هغه به په اسماني اور سوزول کېدې ، موږ به تر هغې ایمان را نه وړو تر څو تاسو دغه معجزه موږ ته ښکاره نه کړې.

(١) د مفتي محمد شفیع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ﷻ دوی ته داسې جواب ورکړ چې که تاسو رښتیا وایاست نو ولې مو په هغو پیغمبرانو پسې دروغ وویل او ومو وژل ، د دې چلونو او خبرو څخه څرګندیږي چې تاسو د ایمان راوړلو اراده نه لرئ.

د پورتنیو خبرو څخه څرګندیږي چې قرباني د حضرت ادم ﵇ له وخته پیل شوې او الله ﷻ ته د نږدېوالي په موخه تر سره کېده ، او د قبلېدو په صورت کې به د اسماني اور په ذریعه سوزول کېده .(۱)

د قربانۍ ستره پېښه او ابراهیمي سنت :

د قربانۍ حلالول که څه هم د عبادت په موخه د حضرت ادم ﵇ له وخته پیل شوې ده ، خو د حضرت ابراهیم ﵇ له پېښې وروسته یې ډېر ارزښت پیدا کړ ، او د دغه یاد د ژوندي ساتلو لپاره په محمدي شریعت کې قرباني پر مسلمانانو واجبه شوه ، په اسلامي تاریخ کې د حضرت ابراهیم ﵇ قرباني یوه بې سارې او منل شوې قرباني ده، او الله ﷻ دغه پېښه د (صٰفٰت) په سورت کې هم په بشپړه توګه یاده کړې ده.

الله ﷻ په قران کریم کې د حضرت ابراهیم ﵇ د قربانۍ کیسه په دې ډول پیل کړې ده : (**فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى**) (۲)

---

(۱) د مفتي محمد شفیع ﵀ لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) د صٰفٰت سورت ۱۰۲ ایت .

ژباړه: نو هغه هلک چې کله له هغه سره د منډو تړو کولو منګ ته ورسېده ، (یوه ورځ) ابراهیم هغه ته وویل : (بچیه! زه په خوب کې وینم چې تا حلالوم اوس ته ووایه چې ستا نظر څه دی .

ایا ته د الله ﷻ دغه امر ته حاضر یې او که نه ؟ څرنګه چې د پیغمبرانو خوب د وحې په ډول وي نو په خوب کې حلالول د حلالولو د حکم په ډول وي . کله چې حضرت ابراهیم ﵇ ته د الله ﷻ له لوري امر وشو ، سلا او مشورو ته یې هیڅ اړتیا نه وه ، خو سلا یې د لاندې لاملونو له کبله وکړه :

- چې زوی یې په دې پوه شي چې دی تر څومره بریده پوخ هوډ ، همت او د الله ﷻ د پیروي لېوالتیا لري.
- که چیرې یې زوی دغه امر ومني کېدای شي چې الله ﷻ یې زوی ته هم ثواب ورکړي ، ځکه چې د ثواب ګټل په ارادې پورې اړه لري.
- د حلالولو (ذبح) پر مهال له پلرنۍ مینې او ذهني ناکرارۍ څخه ډاډه وي.

د تاریخي روایتونو پر بنسټ حضرت اسماعیل ﵇ هغه مهال نهه کلن وو، کله چې حضرت ابراهیم ﵇ د خپل بختور زوی حضرت اسماعیل ﵇ سره سلا وکړه ، زوی یې همغه ګړۍ په ځواب کې وویل : (**قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ**)(۱) پلاره ! څه چې درته امر شوی همغه وکړه ژر ده چې انشاء الله ما به له صابرانو ومومې.

---

(۱) د صٰفٰت سورت ۱۰۲ ایت

(c) ketabton.com: The Digital Library

(فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ) (۱) کله چې دواړو ومنله پړمخې يې څملولو.

يعنې کله چې زوی او پلار دې سترې قربانۍ ته تيار شول، پلار يې خپل زوی پړمخې پر مځکه وغورزوه ، په پړمخې اچولو کې دا راز و چې حضرت ابراهيم عليه السلام د خپل زوی څېره ونه وينې ، داسې نه چې د پلارتوب مينه يې راوپارېږي او د الله ﷻ د امر په پر ځای کولو کې ځنډ راشي. (۲)

د حضرت اسماعيل عليه السلام پر ځای د پسه حلالول :

کله چې حضرت ابراهيم عليه السلام د خپل زوی د جامو په ايستلو بوخت شو ، الله ﷻ ږغ ور وکړ لکه څرنگه چې په قران کريم کې يې يادونه شوې ده (وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ ۝ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا) (۳)

ژباړه: موږ ور ږغ کړ چې ای ابراهيمه ! بېشکه تا خو دي خوب رښتيا کړ .

الله ﷻ همغه گړۍ حضرت ابراهيم ته يو پسه راوليږه ، او د حضرت اسماعيل عليه السلام پر ځای يې حلال کړ ، نو ځکه خدای ﷻ فرمايلي دي : (وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ) (۴) موږ د هغه په فديه

---

(۱) د صٰفٰت سورت ۱۰۳ ايت

(۲) د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۳) د صٰفٰت سورت ۱۰۴ او ۱۰۵ اياتونه

(۴) د صٰفٰت سورت ۱۰۷ ايت

(بدل) کې ستره حلاله ورکړه.

دغې حلالې ته ځکه ستره حلاله ويل شوې چې الله ﷻ د قيامت تر ورځې پورې د دغه ياد د تازه ساتلو لپاره پر مسلمانانو قرباني واجبه کړه .(۱)

ابراهيمي ياد :

الله ﷻ ته د حضرت ابراهيم عليه السلام کړنې خوښې شوې او د هغو د ژوندي ساتلو لپاره يې پر مسلمانانو عبادت وگرځاوه او واجب يې کړل ، لکه د حج په مراسمو کې درېيو جمرو په کاڼو ويشتل او قرباني.

الله ﷻ د حضرت ابراهيم عليه السلام د کړنو څخه پرته د بي بي هاجرې منډې رامنډې هم له اسلامي نښو (اسلامي شعائرو) څخه وگرزولې ، نو له دې کبله پر هر حاجي د صفا او مروا تر منځ منډې رامنډې او د مکې معظمې له ودانۍ څخه اووه ځله طواف کول واجب دي.(۲)

اسلامي ياد :

پخوا به د خلکو رواج وو، چې د خپلو مشرانو د يادونو د ساتلو لپاره به يې وياړ ځلې ، ياد ځلې ، او يا د هغوی څېرې جوړولې ، دغه وياړ ځلې او څېرې يقيناً تر ډېره وخته د وياړمنو خلکو يادونه ساتي خو د تل لپاره دغه ځلې او وياړونه ژوندي نه پاتې کېږي ، نو

---

(۱) د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې کبله اسلام د مخکینیو خلکو د رواجونو پر خلاف د حضرت ابراهیم ﷵ د قربانۍ د یاد د تازه کولو او ساتلو لپاره پر مسلمانانو قرباني واجب کړه ، د قربانۍ په کولو سره یوازې دا نه چې د حضرت ابراهیم ﷵ یاد را تازه کیږي ، بلکې دغه د مسلمانانو پر زړونو یوه اغېزه هم اچوي .

ویاړ ځلي او ځېرې که هر څومره کلکې او ټېنګې جوړې شي ، خو بیا هم د وخت په تېرېدو سره ختمې او یا د پېښو ښکار کیږي ، خو د حضرت ابراهیم ﷵ یاد به د قیامت تر ورځې پورې ژوندی وي ، ځکه چې هغه د حضرت محمد ﷺ پر امتیانو واجب او په قران کریم کې خوندي شوی دی ، څرنګه چې د قران کریم هر امر د قیامت تر ورځې پورې جاري او پلی کیږي نو له دې کبله به هم د حضرت ابراهیم ﷵ یاد د قیامت تر ورځې پورې ژوندی وي ، د حضرت ابراهیم ﷵ قرباني د دې ګواهي ورکوي که یو مسلمان خپل ټول مال اوکورنۍ د خدای ﷻ په لاره کې لګښت کړي بیا هم د الله ﷻ حق نه شي ورپوره کولای.[1]

حاجیان او غیر حاجیان د قربانۍ په مسئله کې یو ډول دي :

هغه ابراهیمي سنت چې په ځانګړو ځایونو پورې اړه لري؛ لکه د درېیو جمرو وېشتل ، د صفا او مروا تر منځ منډې ، او اووه طوافونه یوازې پر حاجیانو واجب دي . او د قربانۍ حلالول پر ټولو مسلمانانو واجب ده ، د قربانۍ حلالول یوازې دا نه چې واجب ده بلکې د اسلام له نښو څخه هم ده ، لکه څرنګه چې الله ﷻ په قران

[1] د مفتي محمد شفیع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

کریم کې فرمایلي دي : ﴿وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّن شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ﴾ [1]

ژباړه: او د قربانۍ اوښان مو ستاسو لپاره د الله ﷻ د دین له نښانو څخه ګرځولي تاسو ته په هغو کې ښېګڼه ده .[2]

ایا قرباني اقتصادي زیان دی؟:

کله چې انسان د الله ﷻ څخه بې پروا او په انساني غوښتنو کې ډوب شي، نو ټول عبادتونه ورته خیال او رواج ښکاري ، نو له دې کبله قرباني یوه ستونزه او زیان بولي او یا وایي چې که د قربانۍ دغه پیسې چې پر حیواناتو لګول کیږي ، که د قوم او کلیوالو په کارونو کې ولګول شي ، نو دا به غوره وای . خو دا خبره هم اړینه ده چې د خلکو ستونزې هغه مهال حل کېدای شي چې د خلکو ژوند ارامه او اخلاق یې نیک شي ، له غلا ، چور ، چپاول ، چل او دوکو څخه ځانونه وژغوري لکه یو پوه انسان چې علمیت او تربیې ته پر نورو اړتیا وو غوروالی ورکوي ، خو ویلای شو چې د انسانانو د اخلاقو د ښه والي لپاره د الله ﷻ رضا او خوښي غوره نخسه ده ، د الله ﷻ او د پیغمبر ﷺ پیروي انسان په هر حال کې له بدو کارونو څخه راګرځوي او قرباني د دې ډول احساس په ځواکمنتیا کې ډېره اغېزه لري ، له دې کبله ویلای شو چې د انسانانو بریالیتوب په دې کې دی چې قرباني ښه په ذوق او شوق سره وکړي او نور خلک هم دې

[1] د حج سورت ۳٦ ایت .

[2] د مفتي محمد شفیع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار ته راوبلي ، نه دا چې قرباني ونه کړي او د قربانۍ په پیسو نفسي غوښتنې تر سره کړي .

لنډه دا چې د قربانۍ کولو اصلي موخه دا نه ده چې خلک غوښه وخوري ، ځکه چې قرباني يو شرعي امر او ابراهيمي يادګار دی ،

الله ﷻ په قران کريم کې د قربانۍ په اړه داسې فرمايلي دي :
(لَن يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلاَ دِمَاؤُهَا وَلَكِن يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنكُمْ) [۱]

ژباړه: الله ﷻ ته يې نه غوښې رسيږي نه وينې ،مګر هغه ته خو (يوازې) ستاسو تقوا رسيږي . [۲]

د اختر او قربانۍ فضايل او مسايل:

د اخترونو مشروعيت:

(عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ وَلَهُمْ يَوْمَانِ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا فَقَالَ « مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ ». قَالُوا كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِى الْجَاهِلِيَّةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم « إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبْدَلَكُمْ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ الأَضْحَى وَيَوْمَ الْفِطْرِ) [۳]

ژباړه: له حضرت انس رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ له مکې څخه مدينې ته راغی، د مدينې خلکو دوې ورځې خوشحالۍ کولې او په هغو کې به يې د لوبو تماشې کولې، رسول الله ﷺ ورڅخه

[۱] د حج سورت ۳۷ ايت .
[۲] د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.
[۳] ابوداؤد: باب صلاة العيدين، رقم الحديث ۱۱۳۶

وپوښتل د دې دوو ورځو حقيقت او حيثيت څه دی؟ هغوی عرض وکړ: موږ د جاهليت په زمانه کې همدا رواج درلود ، رسول الله ﷺ ورته وفرمايل: الله ﷻ تاسو ته د هغو دوو ورځو په بدل کې تر هغه غوره ورځې مقررې کړې دي، هغه د لوی او کوچني اختر ورځې دي.

د ولسونو او ملتونو د خوشحالۍ ورځې په اصل کې د هغو د تاريخ او رواياتو ترجماني او د ملي مزاج هنداره وي، له همدې امله ښکاره خبره ده چې تر اسلام مخکې د جاهليت په دوره کې چې د مدينې خلکو کومې د خوشحالۍ ورځې لمانځلې،د جاهلي طبعيت او تخيل او د ناپوهۍ د رواياتو منعکس کوونکې وې، د رسول الله ﷺ په وينا کې صراحت دی چې الله ﷻ هغه پخوانۍ د خوشحالۍ ورځې ختمې او پر ځای يې د کوچني اختر او لوی اختر ورځې د دې امت لپاره د خوشحالۍ ورځې وټاکلې چې په توحيدي تخيل او تصوراتو او د ژوند له اصولو سره سم د تاريخ او رواياتو هنداري دي.

د ذوالحجې د لومړيو لسو ورځو فضيلت:

(عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِشَيْءٍ)[۱]

ژباړه: له حضرت ابن عباس ﷺ څخه روایت دی وایي چې رسول الله ﷺ فرمايلي دي: (څومره چې نېک اعمال الله ﷻ ته په دې لسو ورځو کې محبوب دي په نورو ورځو کې ورته دومره محبوب نه دي)، صحابه وو وپوښتل: ای د الله رسوله! د الله ﷻ په لار کې جهاد هم د دغه لسو ورځو د نېک عمل په پرتله الله ﷻ ته محبوب نه دی؟، رسول الله ﷺ ورته وويل: (د الله ﷻ په لار کې جهاد هم د دغو ورځو د نېک عمل په شان الله ﷻ ته محبوب نه دی، البته بې له هغه چا چې په ځان او مال سره د الله ﷻ په لارې کې ووځي، او بيا د هيڅ شي سره راستون نشي، يعنې ځان او مال ټول د الله ﷻ په لار کې وښندي)

حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي : (د الله ﷻ د عبادت لپاره غوره وخت د ذوالحجې لس ورځې دي ، په دې لس ورځو کې يوه ورځ روژه د يو کال روژې نيولو په اندازه او يوه شپه عبادت د قدر د شپې په اندازه ثواب لري)[۲]

الله ﷻ په قران کريم کې په دې لسو ورځو قسم ياد کړی دی ، او زياتره علماء په دې خبره په يوه خوله دي چې له دې لسو ورځو څخه همدغه د ذوالحجې لومړنۍ لسې ورځې مراد دي ، په ځانګړې توګه نهمه ورځ يعنې د عرفات ورځ او شپه د دې لسو شپو څخه غوره او منلې ده ، څوک چې په نهمه ورځ روژه ونيسي د يو تېر شوي کال او د بل راتلونکي کال ګناهونه يې بخښل کيږي . او همدارنګه د لوی

[۱] سنن الترمذی: باب ما جاء فی العمل فی ايام العشر، رقم الحديث ۷۵۷
[۲] سنن الترمذی: باب ماجاء فی العمل فی ايام العشر، رقم الحديث ۷۵۸.

اختر د شپې عبادت هم د الله ﷻ په وړاندې ډېر ثواب لري .[۱]

د لوی اختر په ورځ تر ټولو غوره عمل:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ :« مَا عَمِلَ آدَمِيٌّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ دَمٍ وَإِنَّهُ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي فَرْثِهِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَظْلاَفِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ فِي الأَرْضِ فَطِيبُوا بِهَا نَفْسًا »[۲]

ژباړه: له عايشې رضی الله عنها څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ وفرمايل: الله ﷻ ته د لوی اختر د ورځې په عملونو کې تر قربانۍ زيات غوره بل عمل نشته د قيامت په ورځ به د قربانۍ څاروی له ښکرونو او وېښتانو سره (ژوندی) راشي، او د قربانۍ وينه مځکې ته تر رسېدو مخکې الله ﷻ ته د قبول وړ ګرځي، نو ای د الله ﷻ بنده ګانو د زړه له اخلاصه قرباني کوئ.

د تشريق تکبيرونه :

(اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ – لَااِلٰهَ اِلَا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ وَلِلّٰهِ الحَمْدُ) د ذوالحجې د نهمې (عرفات) ورځې له سهار څخه تر ديارلسمې ورځې پورې د هر لمانځه څخه وروسته يو ځل دغه تکبيرونه ويل واجب دي ، که څوک په جمع لمونځ او که يې يوازې د نر او ښځې

[۱] د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.
[۲] تزمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحديث ۱۴۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو لپاره دغه حکم یو ډول دی .

تکبیرونه باید له هر لمانځه وروسته په لوړ ږغ سره وویل شي ، که څوک یې په ټیټ ږغ وایي باید هغه ته وویل شي چې په لوړ ږغ سره یې ووایه . [۱]

د لوی اختر د ورځې سنت کارونه:

د لوی اختر د ورځې سنت کارونه په لاندې ډول دي :

- سهار وختي له خوبه پاڅېدل .
- غسل کول او مسواک وهل .
- نوې او پاکې جامې اغوستل ، که څوک نوې جامې ونه لري خو پاکې باید وي .
- د عطرو لګول .
- په وړوکي اخترکې دلمونځ څخه مخکې خوراک ، څښاک کول او په لوی اخترکې دلمانځه څخه وروسته خوراک او څښاک کول.
- د اختر د لمانځه ځای (عیدګاه) ته د تللو په وخت کې په لوړ ږغ سره تکبیرونه ویل .[۲]

[۱] د مفتي محمد شفیع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.
[۲] د مفتي محمد شفیع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

د اختر د لمانځه لپاره اذان او اقامت نشته:

عن جابر بن سمرة قال صلیت مع رسول الله ﷺ العیدین غیر مرة و لا مرتین بغیر اذانٍ ولا اقامةٍ. [۱]

له جابر بن سمرة رضی الله عنه څخه روایت دی چې ما له رسول الله ﷺ سره یو یا دوه ځلې نه بلکې څو ځلې لمونځ کړی دی، تل پرته له اذان او اقامت څخه.

د اختر د لمانځه ترتیب:

د اختر لمونځ دووه رکعته دی او په هر رکعت کې درې تکبیرونه اضافه دي ، په لومړي رکعت کې تکبیرونه د ثناء (سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ) څخه وروسته او د فاتحې (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ) څخه وړاندې ویل کیږي ، د اضافه تکبیرونو د ویلو پر مهال لاسونه غوږونو ته پورته کیږي (مقتدیان دي هم لاسونه غوږونو ته پورته کړي) او بیا ځوړند پرېښودل کیږي .

د درې تکبیرونو ویلو څخه وروسته امام فاتحه او بیا قرائت لولي... ، او په دویم رکعت کې د فاتحې سورت او قرائت څخه وروسته درې ځله بیا تکبیرونه ویل کیږي او د څلورم تکبیر په ویلو سره رکوع ته کښته کیږي . [۲]

[۱] مسلم
[۲] د مفتي محمد شفیع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اختر خطبه:

که څه هم د اختر خطبه سنت ده، خو په پته خوله یې اورېدل او ورته کېناستل واجب دي؛ که خطبه اورېدل کېږي او که نه اورېدل کېږي.[۱]

د اختر په ورځ نفلي لمونځ:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى يَوْمَ الْفِطْرِ رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلَا بَعْدَهَا [۲]

ژباړه: له ابن عباس ﷺ څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ به د کوچني اختر په ورځ دوه رکعته لمونځ کاوه تر هغه مخکې او وروسته به یې کوم نفل لمونځ نه کاوو.

د اختر تر لمانځه مخکې نفل کول مکروه دي که هغه په عیدگاه کې وي او که بل ځای، خو د اختر تر لمانځه وروسته یوازې په عیدگاه کې نفل لمونځ مکروه دی په کور کې مکروه نه دی.[۳]

د قربانۍ تعریف:

د لوی اختر په ورځو کې د الله ﷻ د تقرب(نږدېوالي) د حاصلولو په موخه د کوم ځانګړي څاروي حلالولو ته قرباني (اضحیه)

---

[۱] مسایل رفعت قاسمی ۹۷/۵

[۲] بخاري: باب الطیب للجمعة، رقم الحدیث ۹۶۴

[۳] مسایل رفعت قاسمی: ۶۹/۵

وایي.[۱]

د قربانۍ مشروعیت:

قرباني یو داسې مشروع عمل دی چې په قران ، حدیث او اجماع سره ثابت دی، او پر دې باندې د ټولو علماوو اتفاق دی.[۲]

د قربانۍ حکم:

قرباني یو مالي عبادت دی او حکم یې واجب دی[۳] الله ﷻ فرمایي (فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ) خپل رب ته لمونځ وکړه او قرباني وکړه.

ابن کثیر رحمه الله له مفسرینو صحابه کرامو، تابعینو لکه حضرت عبدالله بن عباس ﷺ، عطاء ، مجاهد ، عکرمه او حسن بصري رحمه الله څخه روایت کړی دی چې د (وَانْحَرْ)کلیمې معنی قرباني ده .[٤]

رسول الله ﷺ فرمایي څوک چې وس ولري او قرباني نه کوي زموږ عیدگاه ته دې نه رائحي.[۵]

---

[۱] الدرالمختار بهامش رد المحتارد ۲۱۹/۵

[۲] ردالمحتار: ۲۲۰/۵، ط رشیدیه

[۳] ردالمحتار: ۲۲۰/۵، ط رشیدیه

[٤] ابن کثیر رحمه الله .

[۵] سنن ابن ماجه: باب الاضاحی واجبة، رقم الحدیث ۳۱۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قربانۍ حکمت او فلسفه:

سربېره پر دې چې قرباني یو ابراهیمي یاد دی ، دا د الله ﷻ په لار کې یو ډول سرښندنه او د الله ﷻ د منننې اداء کول هم دي. کله چې بډایان د قربانۍ غوښه د بېوزلو په منځ کې وېشي، نو په مسلمانانو کې د دوستۍ او ورورولۍ احساس او روحیه ژوندۍ کوي.

بډای او فقیر یو د بل تر څنګ خوښي کوي؛ چې دا خوښي په یوه ټولنه کې د سوکالۍ او نېکمرغۍ لامل ګرځي.

د قربانۍ حقیقت او ارزښت:

(عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قُلْتُ أَوْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الْأَضَاحِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا مَا لَنَا مِنْهَا قَالَ بِكُلِّ شَعَرَةٍ حَسَنَةٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالصُّوفُ قَالَ بِكُلِّ شَعَرَةٍ مِنْ الصُّوفِ حَسَنَةٌ) [۱]

حضرت زید بن ارقم وايي چې صحابه وو له پیغمبر ﷺ څخه د قربانۍ د حقیقت په اړه پوښتنه وکړه پیغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل : (دا ستاسو د پلار حضرت ابراهیم علیه السلام سنت دی) صحابه وو وپوښتل : (آیا نو په دغه قربانۍ کې موږ ته هم ثواب رارسیږي؟) پیغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل : (هو ، د قربانۍ د حیوان د هر وېښته په بدل کې تاسو ته یوه نېکي لیکل کیږي) صحابه وو بیا وپوښتل: (د وړیو هم دومره اجر دی؟) پیغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (هو، د وړیو هم دغه حساب دی، د هر

[۱] سنن ابن ماجه: باب ثواب الاضحیه، رقم الحدیث ۳۱۲۷

وېښته په بدل کې یوه نېکي ورکول کیږي)

د قربانۍ فضیلت:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ : « مَا عَمِلَ آدَمِيٌّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ دَمٍ وَإِنَّهُ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي فَرْثِهِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَظْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ فِي الْأَرْضِ فَطِيبُوا بِهَا نَفْسًا » [۱]

حضرت عایشه رضي الله عنها وايي چې پیغمبر ﷺ وفرمایل د قربانۍ په ورځ کې الله ﷻ ته تر قربانۍ زیات بل کار خوښ نه وي، په دې ورځو کې دغه نېک کار تر هر بل نېک کار غوره وي، د قربانۍ څاروی به د قیامت په ورځ د ښکرو، وېښتانو او ښنګرو سره یو ځای ژوندی راشي، او د قربانۍ په ورځ به د حلالولو په وخت چې د وینې یو څاڅکی پر مځکه لوېږي، نو ځمکې ته تر رسېدو مخکې د الله ﷻ د خوښۍ سبب ګرځي، او هغه یې قبلوي، نو ای د الله ﷻ بنده ګانو! په خوښۍ او د زړه په مینه قربانۍ وکړئ.

د قربانۍ پر پرېښودلو وعید:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّانَا) [۲]

[۱] ترمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحدیث ۱۴۹۳

[۲] سنن ابن ماجه: باب الاضاحی واجبة ام لا؟، رقم الحدیث ۳۱۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: له حضرت ابوهریره ؓ څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ وفرمیل: څوک چې وس ولري (د نصاب څښتن وي)، خو قرباني نه کوي هغه دي زموږ عیدګاه ته نه راځي.

د قربانۍ نصاب:

د قربانۍ او صدقة الفطر (سرسایې) نصاب یوه ډول دی، او هغه (**۸۷,۴۷۹**) ګرامه سره زر او یا (**۶۱۲,۳۵**) ګرامه سپین زر دي .[۱]

د نصاب تعریف:

نصاب د مال هغې خاصې اندازې ته ویل کیږي، چې پر هغې باندې شریعت زکات فرض کړی وي، لکه د پسونو لپاره څلوېښت (**۴۰**)پسونه، د سپینو زرو لپاره دوه سوه (**۲۰۰**) درهمه او د سرو زرو لپاره شل (**۲۰**) مثقاله سره زر.[۲]

قرباني پر چا واجبیږي؟

قرباني پر هر هغه چا واجبیږي چې مسلمان، عاقل، بالغ، مقیم او د(**۶۱۲,۳۵**)ګرامه سپینو زرو،او یا د (**۸۷,۴۷۹**) ګرامه سرو زرو څښتن وي .[۳]

(۱) احسن الفتاوی: **۵۰۸/۷**
(۲) مسایل رفعت قاسمي: **۵۵/۵**
(۳) احسن الفتاوی: **۵۰۸/۷**

یا په واک کې داسې څه ولري چې له اړتیا یې زیات وي، او ارزښت یې د سپینو یا سرو زرو د نصاب قیمت ته ورسیږي.

د اړتیا شیان هغه دي چې د سړي ژوند او عزت پورې تړلی وي،لکه خوراک، څښاک، کالي، د اوسېدو ځای او داسې نور چې په اصلي اړتیاوو کې شمېرل کیږي، نو له دې امله ستر ـ ستر دېګونه، لوی فرشونه، قالینې، راډیو او تلوېزیون، له اړتیا زیاتې جامې او داسې نور شیان چې د انسان د اساسي اړتیاوو په جمله کې نه راځي نو که د دغو شیانو ارزښت د نصاب قیمت پوره کولای شو نو قرباني واجب ده.[۱]

که څوک د نصاب څښتن وي ، د قربانۍ لپاره د کال تېرېدل شرط نه دي ، ځکه خو که څوک د اختر په دویمه ورځ هم د لمر له لوېدو څخه وړاندې دومره شتمني پیدا کړي چې ارزښت یې د قربانۍ نصاب ته رسېده نو قرباني پرې واجب ده.[۲]

یاده دې وي چې د نارینه وو په څېر په ښځو هم قرباني واجبه ده، چې کله د قربانۍ د نصاب په کچه سره یا سپین زر او یا هم د هغه په اندازه شتمني ولري.[۳]

که کوم لېوني او ماشوم د نصاب څښتن وي قرباني پرې نه کیږي او د هغوی سرپرست هم نه شي کولای چې دهغوی پر ځای (د هغه له ماله) قرباني وکړي .[۴]

(۱) ردالمحتار: **۲۱۹/۵** ، ط رشیدیه
(۲) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: **۲۲۱/۵** ، هندیه:**۲۹۲/۵**
(۳) هندیه: **۲۹۲/۵** ، ط ماجدیه
(۴) الدرلمختار بهامش ردالمحتار: **۵/ ۲۲۳**

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم کس چې مسافر وي پر هغه هم قرباني واجب نه ده . که مسافر مقیم شو، یا مقیم مسافر شو، د قربانۍ د وجوب لپاره اخر وخت معتبر دی، که مسافر د اختر په درېیمه ورځ تر لمر لوېدو مخکې مقیم شو، نو قرباني پر واجب ده. او که مقیم په اخر وخت کې مسافر شي نو بیا قرباني پر واجب نه ده.(۱)

که څوک پر ځان نذر ومني او یا د قربانۍ په نېت څاروی واخلي نو قرباني پر واجب ده، که څه هم فقیر وي.(۲)

که چا د قربانۍ وصیت وکړ او مال یې هم پرېښود ،نو پر وصي یا ولي یې قرباني کول واجب او ضروري ده.(۳)

که د یو چا مال حرام وي، لکه د رشوت یا سود او یا داسې نور، نو پر هغه باندې قرباني واجب نه ده؛ که قرباني وکړي نو قرباني یې نه صحیح کېږي، ځکه چې پر هغه باندې د ټول مال صدقه کول واجب دي. (۴)

که دوه یا درې ورونه ګډ ژوند کوي، نو شتمنۍ ته یې کتل کېږي، که یې شتمني دومره وه چې د هر یوه برخه نصاب ته رسېده، نو پر هر ورور جلا جلا قرباني واجب ده، او د ټولو له لورې یوه قرباني بسنه نه کوي.(۵)

که پلار او بالغ زامن ګډ ژوند کوي، خوراک او څښاک یې یو

(۱) هندیه: ۲۹۲/۵
(۲) هندیه: ۲۹۱/۵
(۳) جواهرالفتاوی: ۱۱۵/۱
(۴) احسن الفتاوی: ۵۰٦/۷ ردالمحتار: باب زکاة الغنم
(۵) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۲/۵

ځای وي، نو که زوی د پلار په شتمنۍ او کاروبار کې مستقله برخه او اختیارات ولري، نو پر زوی جلا قرباني واجبه ده او پر پلار جلا ، او که مستقله برخه ونه لري او نه هم خپله د نصاب په اندازه مال ولري، نو پر زوی قرباني واجبه نه ده، یوازې د پلار قرباني بسنه کوي.(۱)

د قربانۍ ورځې :

د ذوالحجې لسمه ، یوولسمه او دولسمه د قربانۍ د حلالولو ورځې دي ، د ذوالحجې د دولسمې ورځې تر لمر لوېدلو وروسته بیا قرباني نه کیږي . خو په دې درې وو ورځو کې لومړۍ ورځ یعنې د ذوالحجې په لسمه قرباني کول ډېره غوره او ثواب لري . او د دې درې وو ورځو څخه پر ته بله ورځ قرباني نه کېږي .(۲)

Afghan Foundation افغان بنسټ

د قربانۍ پر ځای صدقه او خیرات کول :

که د چا څخه قرباني د عذر له کبله پاتې شي او یا د قربانۍ په ورځو کې ورڅخه بې پروایي وشي ، پر دغه کس واجب ده چې د قربانۍ بیه په غریبانو وویشي . که څوک د قربانۍ په ورځو کې د قربانۍ پیسې صدقه کړي قرباني یې نه کیږي ځکه چې صدقه یو ډول عبادت ده او قرباني بل ډول عبادت ده ، د روژې پر ځای لمونځ او د لمونځ پر ځای زکات او حج نه کیږي ، نو له دې کبله د قربانۍ پر

(۱) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۵/۵
(۲) فتاوی هندیه ۵ /۲۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای صدقه نه صحیح کیږي .[۱]

د قربانۍ د حلالولو وخت:

په کومو ښارونو کې چې د جمعې او اختر لمونځ کېږي په همغه سیمو کې د اختر د لمانځه څخه وړاندې د قربانۍ حلالول جایز نه دي، خو په کومو سیمو کې چې د جمعې او اختر لمونځ نه کیږي ، د هغو سیمو اوسېدونکي کولای شي چې د سهار د لمانځه وروسته قربانۍ حلالې کړي ،[۲]

که د اختر په لومړۍ ورځ لمونځ د کومې ستونزې له کبله وځنډیږي د اختر د لمانځه د وخت د تېرېدو وروسته خلک کولای شي چې خپلې قربانۍ حلالې کړي .[۳]

د شپې له خوا د قربانۍ حلالول روا ده خو مکروه ده.[۴]

د قربانۍ د حلالولو مستحب وخت:

د کلیوالو لپاره تر لمر راختو،او د ښاریانو لپاره د اختر تر خطبې وروسته قرباني کول مستحب دي، که چا مخکې تر دې چې امام سلام وگرځوي، قرباني وکړه نو قرباني يې صحت نه لري.[۵]

---

(۱) د مفتي محمد شفیع ﷫ لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.
(۲) فتاوی هندیه ۲۹۵/۵.
(۳) فتاوی هندیه: ۲۹۵/۵
(۴) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۵/۵
(۵) هندیه: ۲۹۵/۵

د حلالولو سنت طریقه:

(عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَمَّى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا.)[۱]

ژباړه: له انس ﷜ څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ دوه ښکرونه لرونکي، سپینوالي او توروالي ته مایل پسونه په خپل لاسونو قرباني کړل، د حلالولو پر مهال يې (بِسْمِ اللهِ وَاللهُ أَكْبَرُ) وویل او خپله پښه يې د هغه پر غاړه ایښې وه.

ابوسعید خدري ﷜ څخه روایت دی، وایي: رسول الله ﷺ فاطمې ﵂ ته وفرمایل: ولاړه شه له خپلې قربانۍ سره ودرېږه (او ذبح کول يې وگوره) ځکه د هغې د لومړي څاڅکي سره چې ځمکې ته رسیږي ستا ټولې تېرې گناوې بخښل کېږي. فاطمې ﵂ پوښتنه وکړه ای دالله ﷻ رسوله! د فضیلت موږ اهل بیت لپاره ځانگړی دی او که ټول مسلمانان مستحق دي، رسول الله ﷺ وفرمایل: دا فضیلت موږ لره هم او نورو مسلمانانو لره هم شته.[۲]

د قربانۍ د حلالولو سنت طریقه دا ده چې قرباني کوونکی دي قرباني په خپله حلاله کړي او که قرباني کوونکی د حلالولو په طریقه نه پوهېده نو بل چا ته دي د قربانۍ د حلالولو اجازه ورکړي خو پخپله باید د قربانۍ د حلالولو پر مهال حاضر او ولاړ وي[۳] ، که یوه مېرمنه په کور کې وي او قرباني يې دباندې حلاله شي پروا نه

---

(۱) بخاری: باب تکبیر عند الذبح، رقم الحدیث ۵۲۴۵
(۲) مسائل رفعت قاسمی، ۱۵۲/۵د) الترغیب(په حواله
(۳) هندیه: ۳۰۰/۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري. [۱]

تر حلالولو مخکې اداب:

۱- تر حلالولو مخکې څاروي ته اوبه او خواږه ورکول کېږي، او وږی ، تږی یې ساتل مکروه دي.

۲- د حلالولو ځای ته یې په ډېر سختۍ سره یې کشول مکروه دي، باید په ښه نرمۍ سره د حلالې ځای ته ورسول شي.

۳- چاړه به ښه تېره کوي په پڅه چاړه یې حلالول مکروه دي.

۴- که چاړه تېره کوي نو له څاروي څخه دې پټه تېره شي.

۵- په حدیث شریف کې راځي: یو شخص څاروی چپه کړی وو بیا یې چاړه تېره کوله، رسول الله ﷺ چې ولید ویې ویل: (تاسو څاروی څو ځله وژنئ؟)

۶- د یوه څاروي حلالول د بل په وړاندې مکروه دي.

۷- تر حلالو دې وروسته یو څه وخت ورته وګوري چې بدن یې سوړ شي.[۲]

---

[۱] فتاوی هندیه ۲ / ۲۰۱.

[۲] ۱-۷ مسایل رفعت قاسمي: ۱۵۵/۵

د قربانۍ نیت:

د قربانۍ لپاره په ژبه د نیت ویل ضروري نه دي، خو په زړه کې به یې دا وي چې قرباني کوم نو قرباني یې صحیح ده، او د قربانۍ د حلالولو پر مهال (بِسۡمِ اللهِ اللهُ اَکبر) ویل ضروري او سنت دي. [۱]

تر حلالولو مخکې دعا:

قربانۍ حیوان باید مخ په قبله واچول شي او بیا دغه دعا باید وویل شي: (إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِيْ فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالاَرْض وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ إِنَّ صَلاَتِيْ وَنُسُكِيْ وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِيْ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ) [۲]

ژباړه: بېشکه مخ مې کړی دی د هغه چا په لوري چې ځمکې او اسمانونه یې پیدا کړي دي او زه له مشرکینو څخه نه یم، بېشکه لمونځ، ټول عملونه، ژوند او مرګ مې د الله ﷻ لپاره دي.

تر حلالولو وروسته دعا:

د قربانۍ د حلالولو څخه وروسته دې دغه دعا ولوستل شي:

(اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنِّيْ كَمَا تَقَبَّلْتَ مِنْ حَبِيْبِكَ مُحَمَّدٍ وَ خَلِيْلِكَ إِبْرَاهِيْمَ عَلَيْهِمَا السَّلاَمُ) [۳]

---

[۱] د مفتي محمد شفیع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

[۲] ابوداؤد: باب ما یستحب من الضحایا، رقم الحدیث ۲۷۲۹

[۳] مشکوة: ۱۲۸/۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: ای ربه! دغه (قرباني) زما څخه قبوله کړه لکه څنګه چې دي د خپل نازولي (پېغمبر حضرت محمد ﷺ او حضرت ابراهیم ؑ قرباني قبول کړې وه .

د قربانۍ څاروی:

په شریعت کې د قربانۍ څاروي دوه ډوله دي:

۱- کوچني څاروي لکه وزه (بزه) او پسه چې د یوه کس له لورې قرباني کېدای شي.

۲- غوا، غوایی، ګامېښه، اوښه او اوښ چې د اوو کسانو له لورې قرباني کېدای شي.(۱)

او له دې پرته په نورو حیواناتو لکه وحشي څاروي ، چرګ یا چرګه قرباني نه کیږي .

د قربانۍ د څاروي عمر:

- غوا او ګامېښه باید دووه کلنه وي.
- اوښه او اوښ باید پنځه کلن وي .
- وزه او پسه باید یو کلن وي.
- که د پورتنیو حیواناتو عمر له خپلې اندازې کم وي قرباني کول یې روا نه دي . (۲)
- که مرغومی له یو کال څخه کم وي نه قرباني کیږي، خو که وری

(۱) فتاوی هندیه: ۲۹۷/۵
(۲) ردالمحتار: ۲۲٦/۵

یا وری دومره تیاره شوې وي چې په ونه او وزن کې له یو کلن سره برابره وي بیا قرباني کېدای شي . (۱)

- که څوک د قربانۍ لپاره څاروی اخلي، د قربانۍ پلورنکی ووايي چې د دغه څاروي عمر پوره دی، او څاروی هم د ځېرې څخه په عمر پوره ښکارېده، د پلورونکي په خوله یقین کول روا دي.

هغه څاروي چې قرباني کول یې غوره دي:

۱. غوره دا دي چې د قربانۍ څاروی ښه چاغ، ښایسته او غټ وي.
۲. د خصي څاروي قرباني کول روا بلکې غوره هم ده.(۲)

هغه څاروي چې قرباني کول یې روا دي خو غوره نه دي:

۱. هغه څاروی چې د پیدا ایښت له ورځې څخه یې ښکر نه وي، او یا یې ښکر وي خو له بېخه مات شوی نه وي، قرباني یې صحیح ده، او که له بېخه مات شوی وي بیا یې قرباني نه کېږي.
۲. د لېوني څاروي قرباني روا ده، خو غوره نه ده.(۳)
۳. د ډېر عمر لرونکي او شنډ څاروي قرباني صحیح کېږي، خو غوره نه ده.(٤)
۴. د پوستکي ناروغي (خارښت) لرونکي څاروي قرباني کېږي، په دې شرط چې اثر یې و غوښې ته نه وي رسېدلی او که یې اثر و غوښې ته رسېدلی وي، بیا یې قرباني نه صحیح کېږي.(٥)

(۱) الدرمختار بهامش ردالمحتار ۲۲٦/۵
(۲) جواهر الفتاوی: ۱/ ۱۱۹
(۳) احسن الفتاوی: ۵۱۲/۸
(٤) احسن الفتاوی: ۵۲۲/۸
(٥) جواهر الفتاوی: ۱۲۱/۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. د بلارب یا کوچني بچي لرونکي څاروي، قرباني کول یې روا ده، خو غوره نه ده.[1]

هغه عیب لرونکي څاروي چي دقربانۍ وړ نه دي:

۱- هغه څاروی چې یو یا دوه ښکرونه یې له بېخه وتلي وي.[2]

۲- هغه پسه چې لم یې د پیدابښت له وخته نه وي.

۳- د وزې یا مېږې چې یو تی یا دواړه یې پرې شوي، وچ شوي او یا داسې عیبجن وي چې د رودلو وړ نه وي؛ قرباني کول یې صحت نه لري.

۴- دغوا یا اوښې چې دوه یا درې تي پرې یا وچ شوي وي او یا هم د رودلو وړ نه وي؛ قرباني کول یې صحت نه لري.

۵- ړوند یا کوڼ څاروی چې کوږوالی یې څرګند وي.

۶- داسې ګوډ چې د حلالولو ځای ته پخپله نه شي تللای.

۷- د داسې څاروي چې د پیدا ایښت له وخته یې غوږونه نه وي، قرباني یې صحت نه لري؛ که غوږونه یې وه خو واړه وه، قرباني کول یې روا دي.

۸- هغه څاروی چې د یوه غړي لکه غوږ، لکۍ او یا پزې تر درېیمې برخې ډېره حصه پرې شوې وي؛ قرباني کول یې روا نه دي.

۹- د بې غاښو او هغه حیوان حلالول چې ډېر غاښونه یې لوېدلي

---

(۱) ردمحتار ۲۲۷/۵

(۲) فتاوی هندیه: ۲۹۷/۵

وي، او خوراک نشي پرې کولای قرباني یې صحت نه لري.

۱۰- داسې ډنګر څاروی چې په هډوکو کې یې ماغذه نه وي، قرباني یې نه صحیح کېږي.

۱۱- د نرښځي څاروي قرباني کول صحت نه لري، ځکه چې غوښه نه پخېږي.[1]

په قرباني کې دګډون مسئلې:

۱. په لوی څاروي کې اووه کسان ګډون کولای شي، خو شرط دا دی چې د هر یوه برخه به د څاروي تر اوومې حصې کمه نه وي، نو که ګډون کوونکي اووه کسان وي، ځینو لږ او ځینو ډېرې پیسې ورکړې وي، او غوښه هم د پیسو په اندازه ووېشي، د ټولو قرباني نه صحیح کېږي ځکه د ځینو برخه تر اوومې کمېږي.[2]

۲. که په لوی څاروي کې تر اووه کسانو زیات ګډون وکړي نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.[3]

۳. غوره طریقه دا ده چې د څاروي تر اخیستلو مخکې شریکان وموندل شي، که څوک څاروی واخلي او نیت یې دا وي چې یوه یا دوې برخې یې زما دي او په نورو برخو کې خلک راشریکوم نو دا صورت هم صحیح دی.[4]

---

(۱) ۱-۱۱، الدرالمخار مع ردالمحتار: ۲۲۷/۵-۲۲۸

(۲) فتاوی هندیة: ۳۰۴/۵

(۳) هندیة: کتاب الاضحیة، باب الثمانن ۳۰۵/۵

(۴) هندیة: کتاب الاضحیة، باب الثمانن ۳۰۴/۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. که د چا د اخیستلو پر مهال د شریکولو نیت نه وي کړی، نو بیا دې ته کتل کېږي، چې اخیستونکی شتمن دی که غریب، که شتمن وي نو بل څوک له ځان سره شریکولای شي او که غریب وي بیا نو بل څوک نه شي شریکولای، خو که څوک شریک کړي قرباني یې صحیح کېږي، البته پر غریب باندې د هغو ټولو برخو چې خلکو ته یې ورکړې تاوان لازمېږي، نو که د قربانۍ ورځې پاتې وي، د هغو برخو قرباني به کوي، که د قربانۍ ورځې تېرې وي، بیا دې د هغو برخو بیه پر مسکینانو ووېشي.[۱]

۵. که په ګډون کوونکو کې د یوه کس نیت یوازې د غوښو خوړل و او د قربانۍ نه وو، نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.[۲]

٦. که اووه کسانو ګډون وکړ یو لوی څاروی یې د قربانۍ لپاره واخیست، تر قربانۍ کولو مخکې یو شریک وفات شو، نو که د وفات شوي کس وارثانو د قربانۍ کولو اجازه ورکړه د ټولو قرباني صحیح ده او که د وارثانو له اجازې پرته قرباني وشي نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.[۳]

۷. که په شریکانو کې د یوه مال حرام و، لکه د رشوت یا سود پیسې نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.[٤]

۸. که د ګډونوالو نیتونه بېلابېل جهتونه ولري خو نیت د ټولو د ثواب وي لکه نفل قرباني، واجب قرباني، عقیقه، مسنونه

---

(۱) هندیة: کتاب الاضحیة، باب الثمانن ۵/۳۰۴

(۲) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۵/۲۹۹

(۳) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۵/۲۹۹

(٤) احسن الفتاوی: ۷/۵۰٦

ولیمه نو د ټولو شریکانو قرباني صحیح کېږي.[۱]

په قربانۍ کې نیابت:

په قربانۍ کې نیابت صحیح کېږي، که یو کس په یوه هېواد یا ښار کې وي؛ بل چا ته په بل هېواد کې د قربانۍ اجازه وکړي چې زما لپاره قرباني وکړه نو قرباني یې صحیح کېږي.[۲]

د وفات شوي کس لپاره قرباني کول:

۱. د وفات شوي کس لپاره قرباني کول روا دي، او وفات شوي شخص ته یې ثواب رسېږي.

۲. عن حنش قال: رأیت علیاً رضي الله عنه یضحي بکبشین فقلت له ما هذا؟ فقال إن رسول الله صلی الله علیه و سلم أوصاني أن أضحي عنه فأنا أضحي عنه.[۳]

ژباړه: حضرت حنش وایي ما حضرت علي ﵁ ولید چې دوه پسونه یې قرباني کول، ما ورته وویل: دا دوه پسونه ولې قرباني کوې؟، ده راته وویل: ما ته پیغمبر ﷺ وصیت کړی و، نو دا یوه زما خپل قرباني ده او دا بله د رسول الله ﷺ له لوري قرباني

---

(۱) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۵/۲۲۹

(۲) هندیه: ۵/۲۹۴

(۳) ابوداؤد: باب استحباب الضحیه رقم الحدیث: ۲۷۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم.[۱]

۳. قرباني د رسول الله ﷺ، مور، پلار، استاذ او نورو خپلوانو له لورې هم کېدای شي.

۴. که دوه وروڼه سره شریک شي یو لوی څاروی واخلي، درې درې برخې د ځان لپاره او یوه برخه مشترکه د پلار له لورې قرباني کړي نو د پلار له لورې قرباني یې نه صحیح کېږي ځکه چې په لوی څاروي کې چې څومره کسان شریکان وي هغومره حصې شمېرل کېږي، دوی دوه نفره وه نو ټول قرباني شول، څاروی دوې حصې کېږي.[۲]

د قربانۍ غوښه:

۱. قرباني که د وصیت وي، نو قرباني کوونکی او د هغه اصول (پلار نیکه) فروع (زوی، لمسی) او شتمن یې غوښه نه شي خوړلای، بلکې پر مسکینانو باندې وېشل یې ضروري دي.[۳]

۲. د قربانۍ غوښې خرڅول یا قصاب او مزدور ته یې په مزدورۍ کې ورکول روا نه دي.[٤]

۳. که د قربانۍ د غوښو تر وېشلو مخکې د ټولو شریکان په خوښه

---

[۱] ابوداؤد

[۲] احسن الفتاوی: ۴۹۸/۷

[۳] ردالمحتار: ۲۳۰/۵

[٤] الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۳۱/۵

چا ته ورکړل شي.[۱]

۴. که شریکان په یوه کور کې ګډ اوسېدل بیا د غوښې وېش ضروري نه دی.[۲]

۵. که قرباني د څو کسانو شریکه وه، غوښه یې باید په تله باندې وویشل شي، اټکل وېش یې روا نه دی.[۳]

د قربانۍ د غوښې د وېش مستحبه طریقه:

د قربانۍ په غوښو کې مستحبه طریقه دا ده چې درې برخې شي:

۱- یوه برخه دې ځان ته واخلي.

۲- دویمه برخه دې پر ګاونډیانو او دوستانو ووېشي.

۳- درېیمه برخه دې پر مسکینانو یا غریبانو ووېشل شي.

که د چا ماشومان ډېر وي او دی غریب وي، ټوله غوښه ځان ته اخیستلای شي. د قربانۍ غوښه خرڅول حرام دي، قصاب ته د قربانۍ څرمن په مزدورۍ کې ورکول روا نه ده، قصاب ته دې د قربانۍ د غوښې او څرمنې پرته روپۍ په مزدورۍ کې ورکړي.[٤]

---

[۱] الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

[۲] الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

[۳] الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

[٤] د مفتي محمد شفیع رحمه الله لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قربانۍ څرمن (پوست):

د قرباني څرمن پخول (الويل يعنې وېښتيا ن يې په اور سوزول) او بيا يې خوړل روا دي،[۱]

که څوک د قربانۍ د څرمنې څخه ځان ته مسله (جاى نماز) يا بل شى جوړ کړي څه پروا نه لري ، او که څوک د قربانۍ څرمن خرڅه کړي پيسې دي صدقه کړي ، په شخصي کارونو کې د قربانۍ پيسې لګول روا نه دي ، ځکه چې د قربانۍ د څرمنې پيسې صدقه کول واجب دي، لنډه دا چې د قربانۍ څرمن بايد په دې نيت خرڅه شي چې پيسې يې صدقه کړي .

امام او يا مؤذن ته په تنخوا کې د قربانۍ څرمن ورکول روا نه ده ، د قربانۍ د څرمنې د لګښت لپاره غوره ځاى مدرسه او پوهنيز مرکزونه دي ، ځکه چې دغه د مدرسو او پوهنيزو مرکزونو د چلولو لپاره ستره مالي پانګه جوړوي .

د قربانۍ څرمن د مدرسې ښوونکي او يا خادم ته هم په تنخوا کې ورکول روا نه دي .[۲]

---

[۱] احسن الفتاوی: ۵۲۲/۷

[۲] د مفتي محمد شفيع رحمه الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

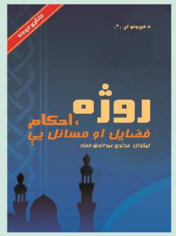

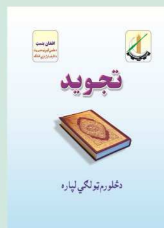

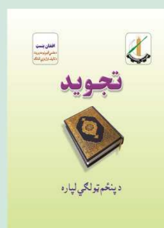

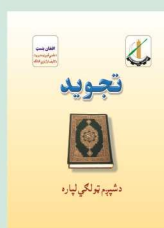

د افغان بنسټ پېژندنه:

افغـان بنسـټ يـوه نـا ګټندويـه، غيـر سياسـي ښـوونيزه، علمـي، خدماتي او بلندويه ټولنه ده، چې په هېواد کې د ښووني، علمي څېړنو، ټولنيزو خدمتونو او پوهاوي په برخه کې د يـوې اجتمـاعي ټـولنې پـه بڼـه رامنځتـه او خپلـې هـر اړخيزې کړنې (فعاليتونه) د ټول هېواد په کچه تر سره کوي.

اړيکه:

که غـواړئ د افغـان بنسـټ لـه لارې خپلـې نقـدي او نـورې مرسـتې، زکاتونـه، صـدقې اړمنـو تـه ورسـوئ نـو پـه لانـدې بانکي حساب يې راولېږئ.

Azizi Bank, Kabul Afghanistan
Acount Title: AFGHAN FOUNDATION
Acount Number: AFN: 001901100344173
USD: 001901200360713

د افغان بنسټ د مرکزي دفتر پته:

درېيم کور، دويمه کوڅه د امام اعظم د مسجد جنوب لور ته خوشحال خان مېنه، کابل ـ افغانستان

اړيکشمېره: +93 (0) 707 046 300 / +93 (0) 752 071 233

برېښنا ليک: info@afghanfoundation.net وېبپاڼه: www.afghanfoundation.net

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library